

Kolmapäev, 10. juuni 2015

P8_TA(2015)0227

Olukord Ungaris

Euroopa Parlamendi 10. juuni 2015. aasta resolutsioon olukorra kohta Ungaris (2015/2700(RSP))

(2016/C 407/06)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu preambulit, eriti selle teist ja neljandat kuni seitsmendat taanet,
- võttes arvesse eelkõige Euroopa Liidu lepingu artiklit 2, artikli 3 lõike 3 teist lõiku ning artikleid 6 ja 7, samuti Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu ELis põhiõiguste austamist, edendamist ja kaitset käsitlevaid artikleid,
- võttes arvesse 7. detsembri 2000. aasta Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, mis kuulutati välja 12. detsembril 2007. aastal Strasbourgis ja jõustus koos Lissaboni lepinguga 2009. aasta detsembris,
- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikleid 1, 2 ja 19,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokolli nr 13, mis käsitleb surmanuhtluse igas olukorras kaotamist,
- võttes arvesse inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikat ning Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee, ministrite komitee, inimõiguste voliniku ja Veneetsia komisjoni konventsioone, soovitusi, resolutsioone ja aruandeid,
- võttes arvesse oma 3. juuli 2013. aasta resolutsiooni põhiõiguste olukorra ning sellekohaste standardite ja tavade kohta Ungaris (vastavalt Euroopa Parlamendi 16. veebruari 2012. aasta resolutsioonile)⁽¹⁾,
- võttes arvesse oma 27. veebruari 2014. aasta resolutsiooni põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus (2012)⁽²⁾,
- võttes arvesse komisjoni 11. märtsi 2014. aasta teatist „ELi uus õigusriigi tugevdamise raamistik“ (COM(2014)0158),
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku 16. detsembri 2014. aasta aruannet oma lähetuse kohta Ungarisse 1.–4. juulil 2014. aastal,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide 16. detsembri 2014. aasta järeltuleku õigusriigi põhimõtte austamise tagamise kohta,
- võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonis 22. jaanuaril 2015. aastal toimunud kuulamist inimõiguste olukorra kohta Ungaris,
- võttes arvesse nõukogu ja komisjoni avaldusi, mis esitati 11. veebruaril 2015. aastal Euroopa Parlamendi täiskogu arutelul ELi demokraatia, õigusriikluse ja põhiõiguste raamistiku üle,
- võttes arvesse esimeeste konverentsi 30. aprilli 2015. aasta otsuse alusel 7. mail 2015. aastal kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni korraldatud arvamuste vahetust selle üle, millised tagajärjed oleksid liikmesriigi otsusel taastada surmanuhtlus, kaasa arvatud tagajärjed selle riigi õigustele ja seisundile Euroopa Liidu liikmena,

⁽¹⁾ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2013)0315.

⁽²⁾ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2014)0173.

Kolmapäev, 10. juuni 2015

- võttes arvesse nõukogu ja komisjoni avaldusi, mis tehti Euroopa Parlamendi 19. mail 2015. aastal toimunud täiskogu arutelul olukorra kohta Ungaris,
- võttes arvesse kodukorra artikli 123 lõikeid 2 ja 4,
- A. arvestades, et Euroopa Liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine, ning arvestades, et need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus (ELi lepingu artikkel 2);
- B. arvestades, et Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga on keelustatud igasugune diskrimineerimine soo, rassi, nahavärvi, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu;
- C. arvestades, et surmanuhtluse kaotamine on ELi liikmeks saamise eeltingimus, sest EL on surmanuhtluse vastu tugeval ja põhimõttelisel seisukohal ning surmanuhtluse kaotamine on tema inimõiguste poliitika põhieesmärk;
- D. arvestades, et varjupaigaõigus on tagatud 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsiooni ja selle 31. jaanuari 1967. aasta pagulasseisundi protokolliga kohaselt ning kooskõlas Euroopa Liidu lepinguga ja Euroopa Liidu toimimise lepinguga;
- E. arvestades, et Euroopa Liidu põhiõiguste harta ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon on täielikult inkorporeeritud Ungari põhiseadusesse; arvestades, et hiljutine areng Ungaris on põhjustanud muret olukorra pärast riigis;
- F. arvestades, et pärast hiljutisi sündmusi Ungaris tegi Ungari peaminister Viktor Orbán 28. aprillil 2015. aastal avalduse vajaduse kohta korraldada surmanuhtluse küsimuses avalik arutelu; arvestades, et 30. aprillil 2015. aastal avaldas Euroopa Parlamendi president Martin Schulz pressiteate, milles ta märkis, et Viktor Orbán oli kinnitanud, et Ungari valitsus ei kavatse võtta meetmeid surmanuhtluse taastamiseks ning järgib ja austab kõiki ELi aluslepinguid ja õigusakte; arvestades, et Viktor Orbán tegi siiski taas sarnase avalduse 1. mail 2015 avalik-õiguslikus raadios antud intervjuus, lisades, et otsus surmanuhtluse taaskehtestamise kohta peaks kuuluma liikmesriikide ainupädevusse, kaldudes sellega kõrvale ELi aluslepingute sätetest;
- G. arvestades, et 2015. aasta mais algatas Ungari valitsus rändeteemalise avaliku konsultatsiooni, olles eelnevalt korraldanud sarnaseid konsultatsioone muudel teemadel; arvestades, et avalik konsultatsioon võib olla oluline ja väärtuslik vahend, mis aitab valitsustel välja töötada selliseid poliitikameetmeid, mida elanikkond toetab; arvestades, et küsimusi on kritiseeritud nende suunava ja retoorilise sisu pärast, sest need loovad otsese seose rändenähtuse ja julgeolekuohtude vahel;
- H. arvestades, et kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonis korraldatud arvamuste vahetusel toetas enamik fraktsioone seisukohta, et surmanuhtluse taastamine ning avalikul konsultatsioonil esitatud küsimused on vastu võetamatud;
- I. arvestades, et Euroopa Parlamendi 19. mai 2015. aasta Ungari olukorra teemalises täiskogu arutelul teatas Euroopa Liidu Nõukogu eesistuja, et nõukogu ei ole Ungari olukorda arutanud ja ei ole seepärast selle teema kohta ametlikku seisukohta vastu võtnud;
- J. arvestades, et Ungari praeguse olukorraga tegelemise alased jõupingutused ei peaks olema suunatud üksiku liikmesriigi või valitsuse isoleerimisele, vaid sellele, et täita kõigi ELi institutsioonide ja eriti komisjoni kui aluslepingute järelevalvaja ühist kohustust tagada aluslepingute ja harta kohaldamine ja järgimine kogu liidus ning igas liikmesriigis;

Kolmapäev, 10. juuni 2015

1. jääb kindlaks põhimõttele, et surmanuhtlus on vastuolus inimväärikuse austamise, vabaduse, demokraatia, võrdsuse, õigusriigi põhimõtte ja inimõiguste austamise kui väärtustega, millele liit on rajatud, ning surmanuhtluse taaskehtestamine ühes liikmesriigis tähendaks seepärast aluslepingute ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta rikkumist; kinnitab taas vankumatult, et surmanuhtluse kaotamine on põhiõiguste arendamise nurgakivi Euroopas;
2. tuletab meelde, et Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 osutatud väärtuste tõsine rikkumine liikmesriigi poolt tooks kaasa artikli 7 kohase menetluse algatamise;
3. mõistab hukka Ungari peaministri Viktor Orbáni korduval avaldusel, milles õhutatakse arutelu surmanuhtluse võimaliku taaskehtestamise üle Ungaris, suurendades niisuguse arusaama ametlikkust ja veenvust, mis on vastuolus liidu alusväärtustega; võtab teadmiseks Ungari peaministri Viktor Orbáni lubaduse Ungaris surmanuhtlust mitte taastada ja rõhutab, et valitsusjuhina vastutab peaminister ELi väärtuste edendamise ja juhina eeskujuks olemise eest;
4. märgib, et liikmesriikidel on suveräänne õigus algatada siseriiklikke konsultatsioone; tuletab siiski meelde, et konsultatsioonid peaksid kajastama valitsuste valmisolekut vastutustundlikult valitseda, et tagada demokraatlikud poliitilised lahendused ja Euroopa põhiväärtuste austamine;
5. mõistab hukka Ungari valitsuse algatatud rändealase konsultatsiooni ja sellega seotud riigiülese reklaamitahvlite kampania ning rõhutab, et Ungaris algatatud sisserännet ja terrorismi käsitlev konsultatsioon on sisult ja keelekasutuselt väga eksitav, kallutatud ja tasakaalustamata, luues erapooliku ja otsese seose rändenähtuse ja julgeolekuohtude vahel; juhib tähelepanu asjaolule, et veebipõhise küsimustiku vastustele tuleb lisada isikuandmed, millega paljastatakse inimese poliitilised arvamused, rikkudes andmekaitse eeskirju; nõuab seepärast kõnealuse konsultatsiooni lõpetamist;
6. peab kahetsusväärseks asjaolu, et avaliku konsultatsiooniga süüdistatakse ELi institutsioone ja nende poliitikat, ilma et tunnustataks ka liikmesriikide vastutust selles valdkonnas; tuletab meelde, et liikmesriigid on täielikult kaasatud ELi õigusloome protsessi;
7. kutsub kõiki liikmesriike üles osalema konstruktiivselt käimasolevas arutelus Euroopa rände tegevuskava üle, mis mõjutab ühtviisi ELis rakendatavat sise-, välis- ja arengupoliitikat;
8. on veendunud, et kõik liikmesriigid peavad oma õigusloome- ja haldustavades täiel määral järgima ELi õigust, ning et kõik seadused, sealhulgas kõigi liikmesriikide või kandidaatriikide esmased õigusaktid peavad kajastama Euroopa põhiväärtusi (nimelt demokraatia ja õigusriigi põhimõtteid ning põhiõiguseid) ja olema nendega kooskõlas;
9. taunib asjaolu, et nõukogu ei ole Ungaris viimati aset leidnud sündmustele reageerinud, ning mõistab hukka liikmesriikide vähesel pühendumusel kohustusele tagada õigusriigi põhimõtte austamine, nagu on sedastatud Euroopa Liidu Nõukogu 16. detsembri 2014. aasta järeldustes; nõuab tungivalt, et Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Ülemkogu korraldaksid arutelu ja võtaksid vastu järeldused olukorra kohta Ungaris;
10. märgib murelikult, et need hiljutised sündmused on tekitanud muret möödunud aastal Ungaris aset leidnud õigusriigi ja demokraatia põhimõtete ning põhiõiguste rikkumiste pärast, mis üheskoos võivad kujutada endast tekkivat süsteemset ohtu õigusriigi põhimõttele selles liikmesriigis;
11. nõuab tungivalt, et komisjon aktiveeriks ELi raamistiku esimese etapi, et tugevdada õigusriigi põhimõtet, ning algataks seepärast viivitamata põhjaliku järelevalveprotsessi demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste olukorra üle Ungaris, hinnates Euroopa Liidu lepingu artikli 2 kohaste liidu alusväärtuste potentsiaalseid olulisi rikkumisi, sh demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste olukorda halvendavate meetmete ühismõju, ning hinnates selles liikmesriigis õigusriigi põhimõttele süsteemse ohu tekkimist, millest võib kujuneda olulise rikkumise selge oht Euroopa Liidu lepingu artikli 7 tähenduses; palub komisjonil esitada enne 2015. aasta septembrit sel teemal parlamendile ja nõukogule aruanne;

Kolmapäev, 10. juuni 2015

12. kutsub komisjoni üles esitama ettepanekut ELi demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste mehhanismi loomiseks, mis oleks vahend kõikide liikmesriikide poolt allkirjastatud harta ja aluslepingute täitmiseks ja jõustamiseks ning mis põhineks ühistel ja objektiivsetel näitajatel, ning hindama igal aastal vahet tegemata ja võrdsetel alustel põhiõiguste, demokraatia ja õigusriigi olukorda igas liikmesriigis, mis hõlmaks ka Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti hinnangut, ning rakendama asjakohaseid siduvaid ja parandusmehhanisme, et kaotada olemasolevad puudused ning võimaldada õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste rikkumisele liikmesriigi tasandil automaatselt ja järkjärguliselt reageerida; teeb kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonile ülesandeks anda panus selle seadusandliku ettepaneku koostamisse ja sõnastamisse seadusandliku algatusraporti abil, mis tuleks vastu võtta enne käesoleva aasta lõppu;

13. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon komisjonile, nõukogule, Ungari presidendile, valitsusele ja parlamendile, liikmesriikide ja kandidaatriikide valitsustele ja parlamentidele, Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametile, Euroopa Nõukogule ning Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonile.
